

О Б Щ И Н А З Е М Е Н

гр. Земен - 2440
Област Перник
ул. "Хр. Ботев" № 3

тел. : 0 7 7 4 1 / 2 2 9 0
Факс: 0 7 7 4 1 / 2 3 7 7
e-mail: obshtina_zemen@abv.bg

П Л А Н

ЗА РАЗВИТИЕ

НА ОБЩИНА ЗЕМЕН

2005 – 2013 г.

2006

Земен

Въведение

“Програмата за развитие на Община Земен в периода 2005 – 2013 г.” е част от системата от стратегически и планови документи, разработването на които се обуславя от Закона за регионалното развитие – 2004 г. Общинската програма за развитие е съобразена и изготвена с целите и приоритетите на “Стратегията за развитие на Област Перник 2005 – 2015 г.” и с някои глобални цели и проблеми на Националната стратегия за регионално развитие /НСРР/. Общинската програма за развитие /ОПР/ очертава общинската рамка, целите и приоритетите за развитие на Община Земен. Това е ключов документ, който отразява европейската политика за общинско и регионално развитие.

ОПР идентифицира възможностите на общината във връзка с планирането на регионално развитие. Основната ѝ характеристика е ориентация към бъдещето, съобразяването на целите и приоритетите и тяхното значение за развитието на общината. Тя показва едно желано и възможно бъдеще в средносрочен хоризонт, с трайни и ясни черти на устойчивост. В нея са заложили идеи и аргументи за разработване на конкретни проекти с общинско, регионално и трансгранично сътрудничество и тяхното финансиране.

При изработването на програмата са отчетени и приведени на общинско ниво националните и регионални цели и приоритети, както и набор от мерки за институционално изграждане и укрепване капацитета на общината.

Задължителни основни принципни изисквания са заложили в програмата последователно и целенасочено, а именно:

1. Устойчивост.
2. Приемственост.
3. Реализъм.
4. Партньорство.

Планирането, като основен методически подход в управлението, позволява да се реализират във времето дългосрочните стремежи и възжелания на обществото. А планирането на общинското развитие е насочено към решаване на определен проблем:

- ◆ анализ на средата;
- ◆ диагноза на състоянието на планирания обект;
- ◆ прогноза за развитие на обекта;
- ◆ планов фаза;
- ◆ реализация, мониторинг и контрол.

Тази съвкупност от действия, подредени в стройна система за въздействие, обуславят не само планирането, но и неговото реализиране.

В основата на ОПР са заложили принципите за водене на политика за устойчиво развитие, а те са:

1. Балансирано взаимоотношение между естествена и изкуствена среда.

2. Интегриране и взаимно проникване на икономическите, социални и екологичните измерения на развитието.

3. Икономично използване на природните ресурси и опазване на биоразнообразието.

4. Постигане на справедлива равнопоставеност между хората от различните поколения и социални органи.

5. Отказ от централизиран подход и политически диктат (най-близо до хората).

ОПР отчита тенденциите и процесите, обусловени от:

- Политическа и финансова стабилизация;
- Ускорена динамика на процесите;
- Възстановяване на частната собственост върху земята;
- Развитие на частната строителна инициатива;
- Преструктуриране на икономиката;
- Съществуването на остри инфраструктурни промени;
- Демографския срив на обществото.

Планът цели:

- Да очертае насоките на промените във всички сфери на социално-икономическия живот в общината.
- Да формулира приоритетни задачи на развитие.
- Да стимулира възникването на нова ценностна система, ново съвременно мислене на всички структури в общината.

I. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО И СОЦИАЛНО СЪСТОЯНИЕ

1. Географско положение.

Община Земен се намира в югозападната част на Пернишка област. Отстои на 40 км от гр. Перник, на 70 км от столицата и на 40 км от гр. Кюстендил. Надморската височина в общината варира от 595 до 950 м. Повече от половината от територията на общината е разположена в т.н. Краище. Площ на Община Земен в дка – 253 900. Брой населени места 19. Населението в Общината е в отношение, както следва (по настоящ адрес):

- ✦ гр. Земен – 2 326 жители;
- ✦ с. Дивля – 196;
- ✦ с. Блатешница – 133;
- ✦ с. Жабляно – 189;
- ✦ с. Пещера – 188;
- ✦ с. Враня стена – 67;
- ✦ с. Калотинци и с. Раянци – 111;
- ✦ с. Горна Глоговица и с. Одраница – 102;
- ✦ с. Долна Врабча и с. Смиров дол – 51;
- ✦ с. Горна Врабча – 82;
- ✦ с. Мурено – 115;
- ✦ с. Елов дол – 168;
- ✦ с. Беренде – 44;
- ✦ с. Чепино и с. Падине – 81.

Общо населението на общината е 3 846 жители – от тях 2 326 живеят в гр. Земен, а останалите 1 520 – в селата.

Бройката на учащите в общината е 486. От тях в СОУ “Св. Св. Кирил и Методий” се обучават 224 ученика /от I^{ви} до XII^{ти}/ клас; в ОДЗ – гр. Земен – 57 деца /ясла, 2 групи и предучилищна паралелка/, а останалите 205 учат извън общината /включително студенти/.

През територията на общината преминават следните третокласни републикански пътища:

- III – 623 – Извор – Земен – Калотинци – Раянци;
- III – 3114 – Калотинци – Дивля;
- III – 3 108 – Земен – Байкал;
- III – 605 – Дивля – Мурено – Габров дол – Перник.

Четвъртокласната общинска пътна мрежа е дълга 29 км.

През общината преминава националната железопътна линия София – Кюстендил – Гюешево.

Земеделската територия в общината е 42,7%, т.е. 97 415 дка, от тях обработваема е едва 41,5%. Горският фонд е 57,3%, или 156 485 дка.

2. Природни ресурси.

2.1. Релеф.

Общината се характеризира с много разнообразен релеф – няколко реки и водни басейни, с умерено-континентален климат. Екологичното равновесие в района не е нарушено и въздухът е кристално чист. Територията на общината е разположена в планинската и полупланинска част на Югозападна България и граничи на юг с Община Кюстендил, на запад – с Община Трекляно, на северозапад – с Община Трън, на север – с Община Ковачевци и на изток – с Община Радомир. Подчертаният полупланински релеф и средната надморска височина от 685 м благоприятстват за развитието на селското стопанство и дърводобива.

Земенският прелом е едно уникално природно творение, изваяно в долината на р. Струма. На територията има 3 пещери и 2 водопада.

2.2. Климат.

Климатът в Общината е умерено-континентален, а някои райони на Краището попадат в планинската климатична област. Голяма част от климата в общината е повлиян от особеностите на температурните инверсии, характерни за високите западно-балкански котловинни полета. Тук главно главно югозападни и северни /Горняк/ ветрове.

2.3. Водни ресурси.

Община Земен е богата на водни ресурси. През територията й протичат р. Струма, р. Треклянска, р. Дивлянска и р. Блатешничка. В района има няколко микроязовира, две езера и много карстови извори. Общината е сравнително добре водоснабдена. Водите на р. Струма минават през няколко населени места на Общината, но са промишлено замърсени. Останалите водни басейни /реки и язовири/ са екологично чисти. На територията на община Земен е проектирано и започнато строителство на яз. “Раянци”, който би снабдил с питейна вода общините Земен, Радомир, Ковачевци и Перник.

2.4. Почви.

Условията за почвообразуването в общината се определят от климата, възрастта и особеностите на релефа, както и от

почвообразуващите скали. Разпространени са следните почвени видове:

- чернозем-смолници – 28% от обработваемата земя;
- канелено-горски почви – 45 – 47% от цялата територия на общинските почви.

Подходящи за отглеждане върху тези почви са пшеница, ръж, овес, картофи.

2.5. Полезни изкопаеми.

В Общината широко разпространени са нерудните полезни изкопаеми – варовици, глина, хума, бигор и пр. По поречието на р. Струма и р. Треклянска се намират големи количества глина, подходяща за изработване на тухли и други керамични изделия. В с. Елов дол освен глинена мина, която е затворена от 1978 г. има богато находище от барит, което почти не е разработвано.

2.6. Растителна покривка.

Природният ландшафт в голяма степен е променен и се променя от антропогенната дейност.

Растителната покривка е еднородна – предимно тревиста. В плодородните и ниски части на земите в общината тя е заменена от предимно едногодишни селскостопански култури, а в по-високите земи са превърнати в естествени ливади и пасища.

Във високите части (горски фонд и пасища) най-разпространени са храстите глог, шипка, дрян, къпина, трънка и др. Основни дървесни видове са дъб, бук, бял и черен бор, габър, клен, акация, липа и пр. Преобладават горите с издънков произход, разстроена структура и нискокачествена продуктивност. Около 20 – 22% от горския фонд се залесява, но горите се използват основно за дърводобив за огрев и целулоза.

Територии и тяхната площ в общината (в км²)

Табл. 1.

Обща територия	Земеделски земи	Обработваеми площи	Поливни площи	Горски територии	Населени места и урбанизирани територии	Водни площи	Полезни изкопаеми	Транспортна инфраструктура
253,9	97,5	55,8	0,3	138,5	9,2	2,5	4,6	1,3

3. Демография (население и естествен прираст)

Населението на Община Земен е 3% от населението на област Перник

Табл. 2

Община Земен	1999	2000	2001	2002	2003
град	2353	2306	2205	2197	2147
село	2241	2094	1858	1775	1733
раждаемост	14	15	16	4	11
смъртност	104	103	85	83	100

От представените в табл. 2 показатели се вижда демографския срив на населението в Общината – предимно в селата, поради почти нулева раждаемост там и ниска раждаемост в гр. Земен.

Високата смъртност (100 бр. за 2002 и 101 бр. за 2003 г.) определят отрицателния естествен прираст на населението, който за 2003 г. е 22,2 ‰.

Естествен прираст (‰)

Табл. 3

Година	1999	2000	2001	2002	2003
Община					
Град	-15,4	-10,0	-16,8	-19,5	-12,5
села	-29,4	-35,8	-25,9	-38,3	-33,3

Главно поради високата възрастова граница на населението в Общината и влошеното икономическо състояние на домакинствата, силно ограничение на потреблението, влошеното здраве са основните фактори, които влияят за намаление на населението. Така гъстотата на населението през 1999 г. е било 18,2 души на 1 км², то през 2003 г. гъстотата е вече 15,7 на 1 км².

4. Икономическо развитие.

4.1. Промисленост.

Икономиката на Община Земен е изключително засегната от икономическата криза и причините за това са комплексни: преход от централизирана към децентрализирана система на управление; забавяне на структурната реформа и най-вече приватизацията; загуба на традиционни пазари и в същото време свит вътрешен пазар за мощностите на общината, които са разчетени за задоволяване пазара на бившата голяма Софийска област, а с някои производствени продукти и страната.

През периода 1990 – 2005 г. в икономиката на Община Земен протече едно преструктуриране. В следствие на това рязко намаля относителния дял на производството в традиционните за Общината промишлени отрасли – вародобив, добив на огнеупорна глина, стоки за битови услуги, капитално строителство, инертни материали за стоманодобивната промишленост и циментодобива.

Процесите свързани със структурните промени, приватизацията, стеснения общински и национален пазар и недостатъчните инвестиции, оказаха изключително неблагоприятно въздействие върху цялостното развитие на общинска политика.

В цялостната структура на произвеждана промишлена продукция, приоритетни ще бъдат: производство на вар и варови

разтвори, каменно-трошъчни материали, огнеупорна глина, обувни стоки, строителни материали, хранително-вкусова промишленост.

Преобладаващата част от енергийните и производствени мощности на промишлеността в Общината са създадени през 80^{те} години както по обем, така и по структура. Производствата са с висока степен на потребление на енергийни ресурси, работна сила, материали и остарели, неконкурентни технологии. През последните години, след въвеждане на валутен борд, свободна пазарна икономика и предприетите мерки за финансова стабилизация, при оттегляне на държавата от управлението и финансирането на предприятията, повечето от тях ограничиха производствената си дейност и пристъпиха към закриване на неефективни производства, дейности и участъци.

4.2. Строителство.

Строителството в общината като цяло е в значителен спад. По брой и квадратура, в последните 5 години, бележи постоянна ниска величина и се заключава главно с 4 – 5 новозастроени жилища и ремонт на съществуващ сграден фонд.

Капиталовите разходи на общината са в рамките на 200 – 250 хил. лв. и са свързани предимно с ремонт на общински сгради, улици, тротоари.

В частното строителство на физически лица и фирми се забелязва напоследък раздвижване на пазара на строителството.

Индустриалното развитие на общината е в зависимост от няколко компонента:

➤ Индустриалното производство е намаляло до критичен минимум и рефлектира в редица други процеси. Необходимостта от разработване и реализиране на отделен план за всяко едно отделно предприятие, било то с държавно, общинско участие или напълно частно. И то на фона на липсата на местни материални ресурси, повишаващата се себестойност на създаваните блага и влошаващото се качество на продукта. За строителството загубите на пари и пазари са израз не толкова на равнището на качеството, колкото на платежоспособността на потребителите.

➤ Налице е свръх натрупване на ДМА, значителни свободни, но остарели производствени мощности. Единствената алтернатива, при наличните държавни, общински и частни ресурси е реструктуриране.

Подпомагането и стимулирането на промишлеността и икономиката, като цяло, следва да включи мерки по:

- ▀ Стимулиране развитието на частния бизнес чрез инкубатори за малки и средни предприятия. Включването на бизнесмени с общинско значение в дискусия за проблемите на общината и развитието на икономиката като цяло.

- ▀ Изграждане на зони на интензивна инфраструктура с високо отдаване, с потенциални възможности за привличане на външни инвестиции.

- ▀ Приоритетно изграждане на пазарната и комуникационна инфраструктура.

- ▀ Създаване на условия за развитие на новите информационни и комуникационни технологии.

- ▀ Трайни ангажменти и консолидиране на наличния капацитет от промишлени и икономически ресурс на общината в името на подобряване живота на хората.

- ▀ Маркетинг на общината в трансграничното сътрудничество като стопански, човешки, културен и исторически капацитет и традиции

- ▀ Осигуряване необходимата пространствена конкурентноспособност и повишаване рейтинга на общината в региона и страната.

4.3. Селско стопанство.

Земеделските земи в Община Земен са общо 97 500 дка, от които обработваеми площи са 55 800 дка. Като структура тази земеделска земя е в следното отношение: 61% са ниви, 23% - ливади, 11% - пасища и 5% - трайни насаждения. От друга страна погледната, земята в Община Земен има следното отношение: трайно неизползваната земя е 47%, т.е. 26 220 дка от цялата площ. Причините са комплексни, характерни за земеделското производство в страната, но има и някои специфични за региона фактори.

Природните и климатични условия – тежки по механичен състав почви (канелени горски), наклонения и силно разпокъсан терен не позволяват механизирането на редица процеси, а и поддържането на пътна мрежа за придвижването на високогабаритна техника. Разпокъсаната на малки парчета земя (некомасирана) е допълнителен възпиращ фактор за пълноценното използване на земята.

Общината не е традиционен земеделски район. В продължение на години са унищожени традиционни отрасли в селското стопанство (овощарство, сеитба на картофи и др.).

Числеността и възрастовата структура на населението, както и образователната квалификация не подпомагат развитието на земеделието. Налице е тенденция за намаляване броя на населението в трудоспособна възраст и неблагоприятно съчетания на основните демографски фактори с превес на смъртността над естествения прираст в общината. Отрицателното миграционно салдо също е характерно за Община Земен, като по-висок е процентът за селата.

Собствениците на земя, които имат опит в земеделието не желаят и в голяма степен не са в състояние, поради напреднала възраст, липса на първоначален капитал и ред други причини, да организират частно земеделско производство. Отдаването под аренда е оптималният вариант за обработване на земеделските площи, тъй като гарантира минимални доходи, до създаването на реален пазар на земята.

Ограничаващ фактор е и голямата надморска височина (от 590 до 1100 м) и котловинния характер са и късните пролетни слани (1 – 10 май) и ранните есенни (1 – 15 септември). Това означава, че от зърнено-житните култури трябва да са в съотношение по-голямо към фуражните (овес, ечемик, царевица) с по-къс вегетативен период (90 – 100 дни). В сеитбооборота картофите трябва да заемат подходящ дял, изхождайки от това, че условията са подходящи (единствен възпиращ фактор са щетите от диви животни) и ефективността е висока в условията на пазарното стопанство. Картофите, особено в селата, трябва да бъдат една от основните стокови култури в растениевъдството.

Наличието на над 4 000 дка алувиално-ливадни почви по поречията на четирите реки, обуславят прекрасните условия за развитие на овощарството. Създаването на ябълкови насаждения трябва да бъде върху традиционните сортове – зелена княжева, лансберска, канадска, ренета, кичовска, кандиле, бял фльор, пармена и др.; при крушовите – попска масловка, вилямова, каргия и др.; при сливовите – стенлей, аженска, монофорска, кюстендилска, белвица и пр. В по-южната част на общината има отлични условия за отглеждане на редица сортове на череши и вишни.

Основните производствени резултати от земеделски култури в Община Земен през 2002 и 2003 г. са показани в следните таблици:

**Обработваеми земи и посевни площи
по групи култури в растениевъдството**

Табл. 4

Обработваема земя към 01.09. – в дка	2002	2003
ОБЩО	4 250	4 430
1. Ниви	2 150	2 225
Многогодишни плодови, ягодоплодни и трайни насаждения	620	641
Естествени ливади	1 410	1 510
Изкуствени и комплексни пасища и др.	70	54
2. Посевни площи – общо (дка)	1 345	1 250
Зърнени култури – всичко	1 092	1 080
Зърнено-хлебни	847	802
Зърнено-фуражни	245	278
Варива	-	-
3. Технически култури – всичко (дка)	23	21
Маслодайни	15	11
Влакнодайни	3	5
Етерични, маслодайни и лекарствени	1	1
Хранително-вкусови	1	1
Други	3	3
4. Зеленчуци, картофи, дини и др. всичко	219	221
Зеленчуци	67	65
Картофи	152	156
Дини и пъпеши	-	-
5. Фуражни култури – всичко	273	257
Сочни фуражи	5	3
Силажни култури	11	9
Едногодишни тревни фуражи	47	40
Многогодишни тревни фуражи	210	205
Овощни градини – всичко	115	115
Ягоди – всичко	2	2
Лозя	-	-

Производство на основни земеделски култури (в кг)

Табл. 5

ОСНОВНИ КУЛТУРИ	2002 г.	2003 г.
<i>Зърнени култури</i>	<i>15 050</i>	<i>14 615</i>
Пшеница	12 050	11 820
Ечемик	1 500	1 350
Царевица – зърно	1 300	1 240
Фасул	200	205
<i>Технически култури</i>	<i>300</i>	<i>300</i>
Слънчоглед	300	310
<i>Зеленчуци</i>	<i>75 945</i>	<i>72 730</i>
Домати	1 210	1 250
Краставици	865	920
Пипер	350	410
Картофи	73 520	70 150
<i>Плодове</i>	<i>14 325</i>	<i>15 330</i>
Ябълки	12 450	13 300
Круши	1 500	1 500
Череша	320	320
Ягоди	155	210

Развитието на животновъдството в Общината е изцяло свързано с частния сектор. В периода 1992 – 2002 год. броят на селскостопанските животни е намалял наполовина. Този спад се дължи на реформата на съществуващите структури и изграждането на нови, свързани с аграрните процеси. Разпокъсаните земеделски земи и пасища не дават добри условия за развитието на отрасъла. При едно изследване (преброяване) на животновъдството през 2002 – 2003 г. установихме следните цифри за производство на някои основни продукти:

**Селскостопански продукти и продуктивност от животни
в Община Земен**

Табл. 6

ПРОДУКТИ	мерна единица	2002	2003
Мляко – общо	литър	269 280	296 790
• Краве	литър	247 220	271 540
• овче	литър	22 060	25 250
• среден надой от крава	литър	5 960	3 010
Вълна – общо	килограм	5 920	6 450
Ср. настриг на вълна от овце	грам	2 960	3 010
Яйца	брой	857 500	880 100

Приложение № 1

4.4. Горско стопанство.

Горският фонд в Общината се възприема от хората като един от основните фактори за подобряване на условията на живот, особено в селските и планинските райони. Тези функции на горите са незаменими не само на общински, а и на областен мащаб.

Приложение № 2

4.5. Туризъм.

В Общината съществуват подходящи условия и предпоставки за развитие на отдих и туризъм.

Чистият въздух в общината, старинните и природни забележителности, Земенският манастир и красивото Земенско дефиле по поречието на р. Струма, Одраничкият манастир, както и Дивлянският район, създават добри условия за развитие на туризма.

Земен е признат за курортен район от местно значение, а може и трябва да се развие и като национален туристически център. Засега обаче тези природни и културни дадености не се използват пълноценно. Липсва не само материална база, но и подходящи транспортни връзки и услуги за развитие на стопанския туризъм. В Общината няма хотел; има една туристическа спалня и 3 ловни хижи. Това е добра предпоставка за развитието на ловен туризъм и риболов. Земляческите събори са начин за раздвижване на селските райони и на базата на емоционални и патриотични чувства, които влияят

положително за развитие на селския туризъм. В населението няма все още нагласа за предоставяне на семейна база за туристически цели.

4.6. Пазарна инфраструктура – основни показатели на стопанските единици от нефинансов сектор по отрасли.

Табл. 7

Отрасли	м. ед.	Бруто продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	МДА
Общо		19744,8	21076,9	18997,5	17635,7	8911,4	9231,3	7499,8
<i>Селско, ловно и горско стопанство</i>	3	527	1014	927	1157	12	18	205
<i>Добивна индустрия</i>	2	2108	3042	2715	2245	36	27	-
<i>Преработвателна индустрия</i>	5	10493	11415	10515	10200	8210	9150	-
<i>Ел. енергия, вода</i>	2	-	-	-	-	8,2	1,5	3319
<i>Строителство</i>	9	115	119	117	105	-	-	-
<i>Търговия и ремонт</i>	40	4517	2147	2003	789	562	-	2599
<i>Ресторанти</i>	42	115	820	750	813	-	-	253
<i>Транспорт и съобщения</i>	7	1537	1850	1620	1652	75	27	847
<i>Бизнес Услуги</i>	2	17,8	24,9	23,5	22,7	7	6	2,8
<i>Образование</i>	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>Здравеопазване и социални дейности</i>	3	315	645	327	652	1,2	1,8	274
<i>Други дейности</i>	5	-	-	-	-	-	-	-

5. Социална сфера.

5.1. Доходи и разходи.

Структурата и развитието на икономиката дава своето отражение и върху доходите на населението в общината, а от тук и равнището на безработицата.

Общината е преобладаваща с възрастни хора в пенсионна възраст и затова доходите от пенсии са с висок процент. Работната заплата е преобладаваща в доходите на работещите по трудово-правови отношения.

Структурата на общия доход (%) в общината на домакинствата по източници (статистически данни) за периода 2000 – 2004 г е следната:

Табл. 8

Група източници	2000	2001	2002	2003	2004
<i>Общ доход</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>
Работна заплата	41,5	42,1	39,9	40,1	39,2
Извън работна заплата	4,7	4,3	5,3	5,5	5,7
От предприемачество	1,7	1,5	1,9	2,0	2,1
От собственост	0,6	0,8	1,0	0,8	0,7
Обезщетения на безработни	0,8	0,7	0,7	0,7	0,6
Пенсии	31,4	31,1	33,0	32,1	33,0
Семейни добавки за деца	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2
Други социални помощи	1,2	1,4	1,1	1,4	1,4
От домашно стопанство	10,1	9,9	9,3	9,2	9,0
От продажба на имущество	1,2	1,3	1,4	1,7	1,9
Други приходи	6,5	6,6	6,2	6,3	6,2

Разходите за храна, транспорт, електроенергия, отопление и др., почти свиват до минимум разходите за лични нужди (облекло и обувки, обзавеждане, културен живот и др.). Така в последните години се отчита влошаване качеството на живот на средностатистическия жител в Общината.

Табл. 9

Групи разходи	1999	2000	2001	2002	2003
Общо разход	100%	100%	100%	100%	100%
Потребителски разход	83,5	84,1	86,1	88,3	88,4
Храна	45,8	45,0	45,1	44,7	43,8
Алкохолни напитки и тютюн	3,9	3,9	4,2	4,4	4,5
Облекло и обувки	3,8	4,2	5,1	5,5	4,8
Жилища, вода, ел. е-гия и горива за бита	11,0	10,5	10,9	10,2	10,7
Жилищно обзавеждане и поддържане на дома	2,4	2,4	2,6	2,7	3,0
Здравеопазване	2,6	2,5	3,1	3,9	4,5
Транспорт	4,9	5,1	5,4	7,0	7,4
Съобщения	2,5	2,6	2,6	2,5	2,6
Свободно време, култ. отдих и образование	4,00	5,5	5,4	4,3	4,2
Разнообразни стоки и услуги	2,6	2,8	3,1	3,2	3,6
Данъци	3,2	3,1	3,5	3,0	2,4
Домашно стопанство	4,2	4,0	3,7	3,3	3,1
Други разходи	7,1	8,4	5,3	5,3	5,4

Храната е най-голямото перо от разходите и в отчетния период тя спада близо с 2 пункта вследствие на промяната в структурата на консумация на основните хранителни продукти. Качеството на храната също се влошава и е следствие от измененията на пазарните цени на хранителните стоки. Данни за годишното потребление на основните хранителни продукти от домакинствата са представени в следващата таблица (статистически данни):

**Потребление на основни хранителни продукти, напитки и тютюн
от домакинствата (без ОХ)**

Табл. 10

Продукти	м. ед.	1999	2000	2001	2002	2003
1	2	3	4	5	6	7
<i>Средно на лице</i>						
Хляб и тестени изделия	кг	143,0	141,5	141,2	140,7	139,5
• Хляб бял и “Добруджа”	кг	137,0	136,8	137,1	136,7	135,2
• Други видове хляб	кг	1,0	0,9	0,9	0,8	0,7
• Макаронени изделия	кг	2,5	2,6	2,8	3,0	3,0
• Закуски и др. хлебни изделия	кг	1,5	1,6	1,3	1,6	1,2
Брашно	кг	7,1	7,1	6,8	6,7	6,5
Ориз	кг	4,8	4,7	4,8	5,1	4,9
Други зърнени продукти и храни	кг	0,5	0,6	0,6	0,8	6,6
Сладкарски изделия от брашно	кг	3,9	4,1	4,0	4,2	4,7
Месо	кг	20,1	20,4	21,6	21,8	23,2
• Месо - свинско	кг	5,9	6,2	5,9	5,8	5,3
• От едър рогат добитък	кг	1,1	1,0	0,9	0,9	0,8
• Агнешко и ярешко	кг	1,8	2,2	1,9	2,3	2,3
• Овче, шилешко и козе	кг	0,3	0,3	0,2	0,5	0,5
• Кайма - смес	кг	5,2	5,1	5,5	6,1	6,2
• От домашни птици	кг	7,1	7,0	6,8	7,1	7,4
• От други животни	кг	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4
Субпродукти и карантия	кг	2,0	2,2	1,7	1,9	2,0
Месни произведения	кг	10,4	11,6	11,2	11,2	11,3
• Трайни колбаси и обраб. месо	кг	1,6	2,1	2,0	2,2	1,9
• Малотрайни колбаси	кг	5,5	5,9	6,3	7,7	7,4
• Сланина	кг	0,3	0,2	0,4	0,4	0,4
• Консерви с месо	кг	2,0	2,2	2,1	1,7	1,6
• Месни продукти	кг	0,9	1,0	0,8	0,9	1,1
Риба и рибни продукти	кг	2,1	2,0	2,1	2,2	2,3
• Риба – прясна и обработена	кг	1,7	1,9	1,8	2,1	2,2

1	2	3	4	5	6	7
• Рибни продукти и др. водни	кг	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1
Прясно мляко	кг	34,1	33,8	31,3	31,0	27,5
Кисело мляко	кг	27,5	26,8	24,1	25,7	24,2
Кондензирано мляко и на прах	кг	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1
Сирене	кг	6,7	6,5	6,1	6,7	6,
Кашкавал	кг	2,8	2,7	2,7	2,8	2,5
Други млечни произведения	кг	1.3	1.4	1.2	1.3	1.3
Яйца	бр.	131.0	137.0	128.0	140.0	143.5
Олио	кг	8.0	8.2	8.0	9.1	9.3
Маргарин и др. растит. мазнини	кг	0.8	0.9	0.8	1.0	1.1
Др. течни растителни масла	кг	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1
Млечни масла	кг	0.5	0.7	0.5	0.5	0.5
Мас	кг	1.2	1.3	1.5	1.5	1.3
Плодове – пресни и замразени	кг	27.5	27.8	30.0	31.0	31.0
• Ябълки	кг	8.0	8.5	9.5	8.2	8.8
• Круши	кг	1.5	1.3	1.5	1.6	1.6
• Южни плодове	кг	5.5	4.8	4.8	4.9	5.1
• Дини и пъпеши	кг	5.2	5.5	5.4	5.7	6.7
• Тикви	кг	2.8	3.1	3.1	3.3	2.9
• Др. плодове - грозде	кг	6.5	6.4	6.7	6.3	6.2
Сушени плодове	кг	0.2	0.2	0.1	0.2	0.3
Ядки	кг	0.8	0.7	0.8	0.8	0.8
Компоти	кг	11.0	10.7	10.8	10.8	11.2
Конфитюри, сладка, мармалади	кг	1.5	1.7	1.7	1.6	1.7
Плодови сокове, сиропи и нектари	л	1.7	1.5	1.6	1.7	1.8
Зеленчуци	кг	51.0	51.8	50.5	48.5	47.5
• Домати	кг	16.0	16.5	16.1	15.8	15.2
• Краставици	кг	4.5	5.7	6.2	6.3	6.0
• Зеле	кг	6.5	6.4	6.1	6.2	5.7
• Пипер	кг	7.5	7.9	8.1	8.3	8.5
• Лук	кг	7.1	7.4	7.0	6.8	6.8
• Маслини	кг	0.5	0.5	0.4	0.5	0.3
• Други зеленчуци	кг	3.5	3.7	3.1	4.0	2.4
• Сушени зеленчуци	кг	0.3	0.3	0.2	0.3	0.2
• Зрял фасул	кг	2.5	2.8	2.7	3.1	3.3
• Леща	кг	1.1	1.3	1.3	1.5	1.2
• Семена	кг	0.2	0.2	0.2	0.1	-
Зеленчукови консерви	кг	9.3	9.7	9.5	9.5	10.2
Зеленчукови нектари и сокове	л	0.3	0.3	0.2	0.2	0.1
Туршии	кг	9.8	10.2	10.5	10.7	10.9
Гъби	кг	0.3	0.4	0.3	0.3	0.2

1	2	3	4	5	6	7
Картофи	кг	27.2	28.5	23.7	30.0	31.5
Захар	кг	9.2	8.8	8.1	7.9	8.5
Захарни изделия	кг	1.4	1.5	1.5	1.4	1.7
• Шоколадови изделия	кг	0,8	0,7	0,8	0,6	0,7
Сол	кг	1,4	1,5	1,5	1,6	1,
Оцет	л	0,9	1,0	1,1	1,0	1,0
Подправки		1,8	0,5	0,6	0,7	0,7
Кафе	л	0,9	1,0	1,0	0,9	1,0
Чай	л	0,2	0,1	0,2	0,3	0,3
Безалкохолни напитки	л	20,2	21,0	21,0	22,4	24,2
Газирани напитки	л	14,1	14,5	14,2	15,0	15,6
Минерална вода	л	2,0	2,4	2,5	2,6	2,9
Боза	л	3,8	4,1	4,1	3,9	3,7
Алкохолни напитки	л	15,3	15,8	14,9	14,9	15,1
Бира	л	7,5	7,6	8,0	7,2	7,6
Вина	л	2,4	2,7	2,5	2,6	2,9
Ракии	л	4,8	4,8	5,1	5,1	4,9
Други спиртни напитки	л	0,2	0,1	0,3	0,2	0,3
Цигари	бр.	1500	1400	1367	1117	1045,5

5.2. Икономическа активност на населението.

Икономически активното население се формира главно след промените от 1989 г., но в действителност се идентифицира с работната сила. А тази работна сила, включваща в себе си заети и безработни, което до тогава не се отчиташе така.

При преброяванията в общината, в последните 2 – 3 пъти, на населението и жилищният фонд се установи действителната икономическа активност на населението и пълният обхват на безработицата.

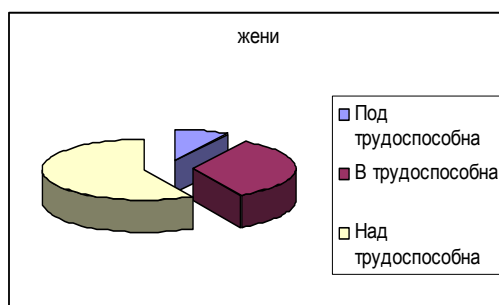
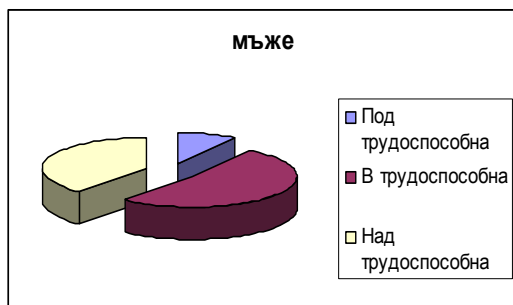
Структурата на икономически активното население по пол и местоживееене, за Община Земен (по статистически данни) е представена в следващата таблица:

**Население под, във и над трудоспособна възраст към 31.12.2003 г.
в Община Земен по местоживееене и пол**

Табл. 11

Възраст	Общо			В гр. Земен			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Под трудоспособна	356	183	173	285	141	144	71	42	29
В трудоспособна	1702	1025	677	1123	632	491	579	393	186
Над трудоспособна	1922	765	1157	739	281	458	1183	484	699

**Население под, във и над трудоспособна възраст към 31.12.2003 г.
в Община Земен**

5.3. Заетост и безработица.

През периода 2000 – 2004 год. равнището на безработицата в Община Земен варира между 15,7 и 13,2%, като най-ниско е нивото през 2004 г., когато в общината бяха реализирани 3 програми по временна заетост. Освен това общинското ръководство предприе мерки за заетост.

Пазарът на труда в общината се влияе изключително от промените в демографските характеристики и икономически условия, а така също и от социалната политика на правителствата и икономическата активност на населението. Преструктурирането на регионалната икономика, ликвидацията и приватизацията на държавни фирми от общественения сектор и най-вече преструктурирането на такива важни за Общината и региона отрасли, като стоманодобив,

въгледобив и добив на глина, оставиха най-трайната безработица в общината.

В този период все пак равнището на безработицата в Общината е под средното за страната. Независимо от това, проблемът с безработицата остава много сериозен.

През последните 1-2 години процесите на активизиране на икономиката в Община Земен се осъществява бавно, но се наблюдават положителни икономически резултати, което се изразява в повишаване на активността и подобряване реализацията на продукцията от частния сектор. Нарастването на заетостта в частния сектор постепенно смекчава дисбаланса между търсенето и предлагането на работна сила.

След 2004 г. вече предлагането на работна сила намалява, а търсенето постепенно излиза от застой.

Наети по трудово и служебно правоотношение по отрасли в Община Земен през 1999, 2000 и 2001 г. (брой годишно)

Табл. 12

Отраслови сектори	1999	2000	2001
1	2	3	4
Селско, горско стопанство, лов и риболов	22	-	14
Добивна промишленост	110	107	105
Преработваща промишленост	40	31	35
Производство и разпределение на ел. енергия и вода	-	-	-
Строителство	54	52	51
Търговия, ремонт на автомобили и битова техника	63	61	61
Хотели, общежития и ОХ	12	15	15
Транспорт и съобщения, агенции за пътуване и туризъм	47	45	40
Финанси, кредит, застраховки	5	5	5
Операции с недвижимо имущество, наемателна дейност – движими имоти, бизнесуслуги	-	-	2
Държавно управление	63	61	60
Образование	66	59	55
Здравеопазване и ветеринарна лечебна дейност	29	28	25
Други услуги и дейности	13	7	9

5.4. Здравеопазване.

Демографските процеси, заболяемостта и физическото развитие са трите основни показатели от много други, които дават оценка за здравето на населението в общината.

Към 2003 г. на територията на Община Земен живее население от 3765 жители. В града живеят 2209, а в селата – 1556 или съответно 59% в града и 41% в селата.

Населението е отдавна в четвъртата фаза на развитие на процеса на демографско стареене, фазата на демографска старост със засилени белези на депопулация. Относителният дял на лицата над 65 год. в Общината е 38,7%. Такава по възрастова структурна картина на населението в общината води до множество медико-социални, икономически, психологически и правни проблеми. Много е висок процента на възрастните хора с две и повече хронични заболявания.

Селата в общината са със задълбочаващ се процес на стареене и изключително ниска раждаемост и се превърнаха в райони (териториални единици) с предимно стари хора.

Намаляването на населението в общината има същите причини, каквито са в Област Перник и страната:

- Отрицателен естествен прираст;
- Постоянно снижаваща се раждаемост дори в града;
- Висока смъртност;
- Засилени миграционни и емиграционни процеси;
- Силно снижен стандарт на живот.

Безработицата, niskият социален статус, финансовият недостиг и новите конфронтационни отношения между хората не мотивират раждането и отглеждането на деца.

Социално-икономическото развитие в условията на преход и свързаните с него детерминанти на здравето (бедност, безработица, околна среда, непълноценно хранене, стрес, увеличена алкохолна консумация и тютюнопушене, ограничен достъп до здравни услуги и пр.) безспорно допринасят за това състояние на населението в Общината:

- Непостоянен денонощен достъп до медицински услуги;
- Нерегистрирани лица, нуждаещи се от социална здравна защита;
- Ликвидирането на ученическото здравеопазване, довело до негативни показатели за физическата дееспособност на децата и младежите.

В рамките на Община Земен функционират: два лекарски кабинета с ОПЛ; два стоматологични кабинета с един стоматолог; поддържат се СЗУ в с. Дивля и с. Елов дол и ФЗП в селата Калотинци

и Жабляно. В рамките на Пернишка област в Общината оказват специализирана помощ и контрол:

- Център за спешна медицинска помощ (обслужващ Община Земен и Община Ковачевци);
- Районен център по здравеопазване;
- Регионална инспекция за опазване и контрол на общественото здраве.

Общината ползва услугите на МБАЛ “Р. Ангелова”, като има процент, пропорционален на броя на населението, на акционерен принцип, Профилаториум за рехабилитация от V тип, с която разполага Общината като здравно заведение не предполага, по новия Закон за народното здраве, леглова база и тя функционира на 20 – 25% от възможностите си.

Степента на осигуреност на населението с медицински специалисти е както следва:

Табл. 13

ОБЩИНАТА	ЛЕКАРИ И СТОМАТОЛОЗИ									
	1999		2000		2001		2002		2003	
	Лекари	Стоматолози.	Лекари	Стоматолози.	Лекари	Стоматолози.	Лекари	Стоматолози.	Лекари	Стоматолози.
Брой	5	3	5	2	3	2	3	2	3	2
% на 1000	10,8	6,5	11,4	4,5	7,3	4,9	7,5	5,0	7,6	5,2

Така здравните услуги през последните 4 години са с понижено качество и количество, като едни от “най-деликатните” сфери в живота на хората.

С нарастването броя на частните лекарски и стоматологични кабинети, се повишава конкуренцията, а оттам и качеството на здравното обслужване на добро професионално ниво, привличайки по-голям брой пациенти.

На територията на Общината функционират и две частни аптеки (една от тях е на договор със Здравната каса) и една дрогерия.

5.5. Образование.

Формирането на всеки гражданин до голяма степен е свързано с образованието. В Община Земен има две учебни заведения: СОУ “Св. Кирил и Методий) и Обединено детско заведение.

Общата численост на учащите се в Общината е 279. От тях в СОУ – 223 и в ОДЗ – 56. А общият брой на заетите лица в образователната система са 40 (педагогически и не педагогически).

Образователното дело в Общината е неразривно свързано с проблемите на образованието в България. Преминаването на СОУ към 12^{то} класно обучение, въвеждането на чуждо езиково обучение още в първите години на началното обучение и пр. ще гарантиран неговото качество и признаване на документите за завършено средно образование – дипломи и свидетелства за професионална квалификация в европейските страни.

Издръжката на образованието в голяма степен е държавна отговорност и в този случай тя е отговорна за цялостното обезпечаване и осигуряване на добри условия на всички заинтересувани (ученици, преподаватели и персонал) на обучение и труд. Именно в това отношение обществото е длъжник на поколения подрастващи.

5.6. Култура и културно наследство.

Всяка община на базата на своето културно наследство, народни обичаи, културно-просветни традиции, институции и материална база организира и провежда своята културна политика.

По статистически данни броят на обектите на културата в Общината през последните години е следният:

- Самостоятелни сгради имат читалищата в гр. Земен, с. Дивля, с. Смиров дол и с. Габров дол, а останалите 14 се помещават в кметствата на съответните села;

Дейностите, които осъществяват тези читалища са библиотечно обслужване, художествена самодейност, културни мероприятия с общинско и регионално значение, землячески срещи и събори.

Културното наследство в Общината е сравнително добре съхранено като материална и емоционална база (традиции, обичаи и нрави), защото за българина съприкосновението с културата е национална принадлежност и гордост, същинско потребление и възпроизводство на интелекта, вследствие и фактор на прогреса.

Историческите и културно-църковни забележителности в Общината периодично стават центрове на културни мероприятия, а те са:

- Земенският манастир с уникалната църква “Св. Йоан Богослов”;
- Манастирът “Св. Спас” и църквата “Възнесение Господно” в с. Горна Врабча;
- Крепостта “Калето” на Землянград.

Нужно е установяване на здрави и надеждни правила за организация на тази важна социологическа система на обществото, стимулиране на спонсорството, дарителство и т.н.

6. Техническа инфраструктура.

6.1. Водоснабдяване и канализация.

Основните източници, осигуряващи водоснабдяването на Общината са:

- ✚ Карстови извори с гравитачно водоснабдяване в повечето населени места;
- ✚ Карстови извори с помпажно водоснабдяване в г р. Земен, с. Дивля, с. Елов дол и с. Долна Врабча;
- ✚ Каптажи и отвеждащ водопровод.

Подобряване качеството на водите до изискванията за питейни цели се осъществяват преди всичко с третиране на водата, утайници, пречиствателни станции.

Канализационната система в гр. Земен има важно значение за поддържането на благоприятна и здравословна жизнена среда, опазване на водните ресурси от замърсяване и екологично равновесие. И все пак в Общината канализационната система е крайно недостатъчна. Третирането на отпадъчните води в селата на Общината се характеризират с ниска степен на изграденост.

Затруднения и проблемни въпроси възникват постоянно при осигуряване финансирането на изграждането, поддържането и експлоатацията на цялата система “ВиК” в Общината. Малък е процента на смяната и рециклирането на етернитовия водопровод. Затова течовете и разрушенията на пътната настилка вследствие аварии е масова практика и нарушава пътната инфраструктура в града и селата.

6.2. Транспортна инфраструктура.

Транспортната инфраструктура в Община Земен е обусловена на база на стари пътища, минаващи и свързващи населените места в историческото развитие на Общината и местоположението на града спрямо съседните градове и общини.

Основните участъци, представляващи интерес за областта и фирмите битоващи в Община Земен са:

- ✦ *Път III – 623 – Земен – Трекляно – Средорек* – Свързва път I–6 с гр. Земен, продължава и свързва Земенска община с Треклянска. В участъка с. Калотинци – с. Раянци пътят е в лошо състояние.
- ✦ *Път III – 603 – Земен – Перник* Свързва гр. Земен с Пернишка, Радомирска и Брезнишка община.
- ✦ *Път IV – 62339 – Земен – Байкал* - Свързва Община Земен с Път I-6 – Кюстендил – София.
- ✦ *Път IV – 63721 – Земен – Пенкьовци – Трън* – Свързва Община Земен с Община Трън.

На територията на Общината има общинска пътна мрежа с дължина 29 км и това са:

- ◆ Път “Земен – Земенски манастир”;
- ◆ Път “Дивля – Одраница”;
- ◆ Път “Разклон “Дръма” – Долна Вrabча – Смиров дол – Фильова махала”;
- ◆ Път “Габров дол – Беренде”;
- ◆ Път “Елов дол – Падине”.

Всички населени места в Община Земен са свързани с пътища на Републиканската пътна мрежа. Основен проблем на Общината и региона си остава състоянието на пътната мрежа (част от улиците не са изградени с необходимия габарит, нарушена настилка, заличена маркировка, неосветени участъци и пр.), което пречи за нормалните връзки между населените места.

Главната тежест от пътуванията в Общината се поема от масовият транспорт. Общинската транспортна схема е съгласувана и съобразена с областната.

Основната тежест от пътуванията в Общината се поема от масовия транспорт (предимно автобусен). На територията на общината има 9 автобусни линии. “БДЖ”ЕАД осъществява пътнически превози (7 бързи и 9 пътнически влака); товарни превози (три композиции на ден, с общ месечен капацитет – 15 – 17 хил. тона товари; 1 композиция на ден на “Вародобив и кариери”АД с капацитет 12 хил. тона на месец).

В системата на Автобусните пътнически превози работят общо 23 души, а в “БДЖ”ЕАД: на гара Земен и сп. Жабляно – 27 души; пункт за ремонт и поддръжка на участък гара Ръждавица – Земен – гара Ал. Димитров – 15 души.

6.3. Енергийна мрежа.

Енергийната система в Общината се обуславя от “Електроразпределение София област” – Клон Перник, район Земен. Същото осигурява с ел. захранване 4 125 бр. битови и 387 бр. обществени консуматори (електромери). В района се работи предимно за подобряване качеството и сигурността на ел. снабдяването на населението, осигуряване на надеждна система за своевременна информация към населението за нарушаване на ел. доставката и стройна организация за отстраняване на възникнали повреди.

Във връзка с нарастване потреблението на ел. енергия Общината, съвместно с “Електроразпределение” – район Земен, разработва прилагане на методи за насърчаване на енергийната ефективност, енергоспестяващи мощности, договор да поддържа на общинските трафопостове. По този начин се реализират мероприятия за енергоспестяване в области като бит, търговия и услуги, обществен сектор, транспорт и промишленост.

7. Околна среда.

7.1. Санитарно-хигиенни и екологични условия.

7.1.1. Въздух

Територията на Община Земен е относително запазена от остри екологични ситуации. Характерът на основните производствени дейности е такъв, че не оказва съществено влияние върху качеството и състоянието на атмосферния въздух, с изключение на локализираните около обектите за добив и преработка на варовика край гр. Земен, при “Жабляно” АД и други незначителни замърсители.

Количествени и качествени дименсии не са фиксирани чрез специални наблюдения и измервания. Същото се отнася и до шумовото замърсяване, няма и не е нужно провеждане на конкретни измервания.

7.1.2. Повърхностни, подземни и минерални води.

Територията на Общината е не много богата на водни площи и течения. По-големите реки, които преминават през нея са р. Струма и Треклянска река. Качеството и състоянието на техните води зависи до голяма степен от човешката дейност (изливането на отпадни води и замърсяването) на територията на съседните общини.

РИОСВ-София провежда мониторинг върху състоянието на повърхностните води по пунктовете от Националната система за контрол, като се извършва анализ основно за съдържание на неразтворени вещества, киселинност, амонити, нитрити, фосфати, тежки метали и пр. Показателите се сравняват към нормите за II^{ра} категория водоприемник.

В Общината няма находища на минерални води.

7.1.3. Почви.

Земята, като един от основните компоненти на природната среда, включва не само почвите на повърхността, но и лежащите под повърхността геологични образувания, минерали и полезни изкопаеми.

Три са проблемите, свързани с опазването на земята.

- ✘ Ерозията (изключително хълмистия, полупланински и планински характер на района обуславя силни ерозии на почвите);
- ✘ Изземване на земята за различни цели и абсолютно намаляване на плодородната земя;
- ✘ Пряко замърсяване на почвената покривка с прекомерното използване на минерални торове.

7.2. Горски екосистеми, защитени територии, зелени системи на населените места.

Горските екосистеми в Община Земен съгласно лесоустройствен проект се стопанисва от ДЛ – Земен. В този проект са разработени комплекс от горски мероприятия за осигуряване на оптимален режим на ползване и възпроизводство на горите – ползване на дървесина, възобновяване и залесяване, реконструкция, странични ползвания, строителство на сгради и пътища, опазване и охрана на горите, лов и риболов и много други дейности.

Парковете, градините и зелените зони, обединени в зелена система са естествената връзка на всяко селище с природата. В зависимост от градоустройствената концепция и от заобикалящата селището природна среда, за всяко населено място се проектира и изгражда специфична зелена система. В Община Земен се подготвя такъв проект, но поради липса на специалист в администрацията ни, се бави много.

Анализът на наличните данни показва, че Община Земен е екологично чист район по отношение на въздуха, със задача тази атмосфера да бъде наблюдавана и запазена в този добър вид. По отношение на битови и промишлени отпадъци Общината среща

трудности в неразбирането на гражданите в опазване на чистотата на населените места, а не само на собствения дом и двор.

Екологичните задачи, които си поставя Общината в рамките на периода на плана за развитие са във всички възможни направления:

- Конкретизиране обектите, средствата, сроковете изпълнителите на природозащитните мероприятия;
- Съхранение и преработка на битовите и промишлени отпадъци;
- Подобряване качествата на повърхностно течащите води;
- Опазване и развитие на зелената система;
- Максимално намаляване на ерозийните процеси на почвата;
- Земеползвателите да ползват научно-обосновани форми за наторяване и третиране на културите с основни препарати и пестициди.

По отношение на твърдите битови отпадъци Община Земен участва в реализирането на проект “Регионално депо – гр. Перник” по програма ИСПА на ЕС, с което се създават условия за решаване на проблемите на съвременен европейско равнище и обекта ще се яви като база за подготовка на други обекти с екологична значимост в Земенска община.

Понастоящем в Общината има едно депо за твърди битови отпадъци.

Табл. 14

Организирано сметоизвозване в Община Земен						
Показател	мярка	1999	2000	2001	2002	2003
Брой селища	Бр.	19	19	19	19	19
Постоянно население към 31 декември	Бр.	4594	4400	4063	3972	3980
Обслужвани селища от организирано сметоизвозване	Бр.	3	3	3	3	3
Обслужвано население от организирано сметоизвозване	Бр.	2734	2647	2551	2529	2484
Дял на обслужваните селища от общия брой	%	15,8	15,8	15,8	15,8	15,8
Дял на обслужвано от депото население	%	59,4	60,2	62,8	63,7	64,7

Състоянието на депото не е добро. През 2002 г. депото бе оградено, но недобросъвестни граждани ограбиха част от оградата. Предстои проект за масивна ограда на сметището в гр. Земен, а в по-далечен план е нужно да предвидим охрана и входящ контрол.

В Общината не се прави разделно събиране на отпадъци, а третирането на отпадъците е изключително слабо застъпено, като начин на минимизиране на количествата генерирани отпадъци и оползотворяването им. Строителните и битови отпадъци не се отчитат поотделно.

Проблемите на Общината са многообразни и засягат дейностите с всички видове отпадъци: битови, строителни, производствени и опасни. Причините за проблемите са на първо място финансови и организационни.

8. SWOT - Анализ

Основните изводи, които могат да се направят за силните и слабите страни на Общината са:

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<p>Благоприятно географско разположение на Общината:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Близост до няколко града в 3 области (София, Перник, Кюстендил и Радомир); ➤ Изходен пункт за Краище (ж.п. гара, автобаза, такси); <p>Богато културно-историческо наследство и природни ресурси</p> <p>Екологично чист район</p> <p>Богат горски фонд</p> <p>Земя по поречието на р. Струма и Треклянска река, изключително подходяща за развитие на овощарството.</p> <p>Относително евтина работна ръка</p> <p>Здравословен и благоприятен климат</p> <p>Планински пасища и ливади благоприятстващи развитието на животновъдството</p>	<p>Демографското състояние на Общината</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Отрицателни стойности на естествения и механичен прираст; ➤ Намаляване и остаряване на населението; ➤ Отлив на младите хора от Общината (страната); <p>Липса на материална база за развитие на туризма</p> <p>Липса на информационни системи (база данни) – бърз и лесен достъп за всички хора</p> <p>Неефективно използване на енергията в бита и индустриалния сектор</p>

ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<p>Провеждане на успешна програма за реформа на общинско и регионално ниво</p> <p>Достигане на стандарти за качество на продукцията и приложение на високи технологии</p> <p>Модернизиране на материално-техническата база за развитие на туризъм</p> <p>Добра пътна инфраструктура</p>	<p>Липса на пълна готовност за посрещане на предизвикателствата пред членството в ЕС</p> <p>Прекомерна експлоатация на природни ресурси</p> <p>Задълбочаване на неблагоприятните тенденции на демографските показатели</p> <p>Увеличаване на безработицата поради реструктуриране и ликвидация на неефективни производства</p>

II. СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ

1. Визия за развитие на Община Земен.

Община Земен е изградена съвременна инфраструктура, с устойчиво развиваща се местна икономика, съхранено и валоризирано природно и културно-историческо наследство, повишено качество на околната среда, осигурено качество на образование и добър стандарт на живот.

2. Стратегическа цел.

Постигане на стабилни темпове на икономически растеж на основата на разполагаемите ресурси и потенциал в Общината и подобряване качеството на жизнената среда.

3. Приоритет № 1 – Повишаване качеството на живот в Общината.

3.1. Специфична цел № 1 – Повишаване качеството на жизнената среда.

- 3.1.1. Мярка № 1 Саниране на блокове и жилищни сгради.
- 3.1.2. Мярка № 2 Рехабилитация на тротоари, улици, зелени площи (паркове и алеи).
- 3.1.3. Мярка № 3 Оформяне на търговски комплекс на пл. “Клинка” – гр. Земен.
- 3.1.4. Мярка № 4 Изграждане паркинг и зелени площи в двора на Общината.
- 3.1.5. Мярка № 5 Оформяне парк в двора на СОУ извън спортните площадки.

3.2. Специфична цел № 2 – Повишаване характеристиката на околната среда.

- 3.2.1. Мярка № 1 Изграждане на масивна ограда на общинско сметище – гр. Земен.
- 3.2.2. Мярка № 2 Рекултивация на бивши производствени терени и кариери на “Кариери и Вародобив” АД и леярна – гр. Земен.
- 3.2.3. Мярка № 3 Почистване коритата на р. Струма и р. Треклянска и изграждане на диги в района на с. Жабляно, с. Калотинци, с. Пещера и гр. Земен.
- 3.2.4. Мярка № 4 Изграждане на хвоцохранилище в отпадните води и инертни материали покрай р. Струма под “Кариери и Вародобив” АД.

- 3.2.5. Мярка № 6 Съдействие за реализация на проекта на МОСВ за обособяване на Земенско дефиле като защитена територия с 4596 хектара терен на Община Земен.
- 3.3. Специфична цел № 3 – Укрепване на административния капацитет.**
- 3.3.1. Мярка № 1 Повишаване капацитета за работа с фондовете на ЕС (обучение на кадри за разработване на проекти и програми).
- 3.3.2. Мярка № 2 Развитие на партньорство и коопериране с общини от региона с национално и трансгранично сътрудничество.
- 3.3.3. Мярка № 3 Създаване на информационна мрежа в Общината.
- 4. Приоритет № 2 – Развитие и модернизация на инженерно-техническата инфраструктура.**
- 4.1. Специфична цел № 4 – Устойчиво и балансирано развитие на инфраструктурата с технически характер.**
- 4.1.1. Мярка № 1 Възстановяване и модернизация на общинската пътна мрежа.
- 4.1.2. Мярка № 2 Изграждане на довеждащо водоснабдяване в с. Горна Глоговица.
- 4.1.3. Мярка № 3 Доизграждане на водоснабдителна мрежа във високата зона на с. Дивля.
- 4.1.4. Мярка № 4 Изграждане на ново водохващане “Змиярника” в с. Жабляно.
- 4.1.5. Мярка № 5 Разширяване на канализационната мрежа в гр. Земен (ул “Тервел”, Дълга махала, ул. “Струма”).
- 4.1.6. Мярка № 6 Оптимизиране и рехабилитация на улично осветление в Община Земен.
- 4.2. Специфична цел № 5 – Устойчиво и балансирано развитие на инфраструктурната система със социален и образователен характер.**
- 4.2.1. Мярка № 1 Ремонт и саниране сградите на СОУ, “ОДЗ и ЦСМП – гр. Земен.
- 4.2.2. Мярка № 2 Ремонт и изграждане на отоплителни инсталации в читалищните сгради на гр. Земен, с. Габров дол, с. Дивля и с. Пещера.
- 4.2.3. Мярка № 3 Изграждане на парна инсталация на административна сграда в Община Земен.
- 4.3. Специфична цел № 6 – Развитие на туризма на територията на Община Земен.**

- 4.3.1. Мярка № 1 Ремонт на туристическа спалня “Риша” и дооборудването ѝ.
- 4.3.2. Мярка № 2 Изграждане на екопътека “Земенски манастир – “Калето” – Скакавички водопад” съвместно Община Кюстендил.
- 4.3.3. Мярка № 3 Реализацията на съвместен проект с НИМ за доизграждане на леглова база (второ крило) на Земенски манастир.
- 4.3.4. Мярка № 4 Реализацията на план-проект за подобряване състоянието на туристическите и ловни хижи в Община Земен.
- 4.3.5. Мярка № 5 Развитие на ловен туризъм и други алтернативни форми на туризъм.
- 4.4. Специфична цел № 7 – Трансгранично сътрудничество.**
- 4.4.1. Мярка № 1 Експониране на културно-историческото наследство (Земенски манастир) в сътрудничество с Община Благоевград и Община Сурдулица (Сърбия).
- 4.4.2. Мярка № 2 Участие в проект за рехабилитация на третокласен път (Земен – Трекляно – Славчето – Босилеград).
- 4.4.3. Мярка № 3 Развитие на ТГС в регионален план.
- 5. Приоритет № 3 – Повишаване на конкурентноспособността на местната икономика.**
- 5.1. Специфична цел № 8 – Повишаване конкурентноспособността на местния бизнес.**
- 5.1.1. Мярка № 1 Съвместно с “Вамид”ООД, ПК “Труд”, ПК “Дивна” и ПК “Самопомощ” – осъществяване на общ проект за “Възобновяване на магазинната мрежа в Община Земен.
- 5.1.2. Мярка № 2 Развитие на сектора за услуги (комунално-битови, търговия, шир-потреба) с фирми, ангажирани в бранша.
- 5.1.3. Мярка № 3 Проект за реализации на свободни халета и складове в общинските фирми (“Ленко” и “Калето”).
- 5.1.4. Мярка № 4 Рехабилитация и модернизирание на дърводелски цех в “Ленко” ЕООД и гаражна и ремонтна база в “Калето”ЕООД.
- 5.2. Специфична цел № 9 – Развитие на селското и горско стопанство.**
- 5.2.1. Мярка № 1 Развитие на овощарството по долините на р. Струма, р. Треклянска и р. Блатешничка.

- 5.2.2. Мярка № 2 Спомагане развитието и създаване условия за животновъдна дейност.
- 5.2.3. Мярка № 3 Изграждане на пазар за селскостопанска продукция и селскостопански стоки.
- 5.2.4. Мярка № 4 Ежегодно залесяване около 350-400 дка по програмите “От социални помощи към заетост”

6. Основни индикатори за мониторинг.

Общинският план за развитие е отворен и гъвкав документ, подлежащ на актуализация в съответствие с променящата се ситуация.

Оценките за изпълнението на плана подобряват управлението му, както и използването на съществуващите ресурси и предоставят информация за ефективността на провежданите политики. Те се извършват въз основа на индикатори за измерване на ефекта от прилагането на плана.

При оценката на напредъка в изпълнението на плана ще бъдат използвани индикатори за резултат – преките и непосредствени резултати, създадени от плана, както и индикатори за продукта от реализирането на мерки и дейностите, свързани с тях.

Индикативна финансова таблица

Кодове	Мерки, програми, проекти, действия	Приоритет (и)	Срок (период)	Отговорни институции Изпълнители	Необходими средства (хил. лв.)	И
						Община
1	2	3	4	5	6	7
I. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ – ПАСТЕГАНЕ НА СТАБИЛНИ ТЕМПОВЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕ						
РЕСУРСИ И ПОТЕНЦИАЛ В ОБЩИНАТА И ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА						
1.	Приоритет № 1 – Повишаване качеството на живот в Общината					
1.1.	Специфична цел № 1 Повишаване качеството на жизнената среда					
1.1.1.	Саниране на блокове и жилищни сгради	1.1.	2013	Община	400	x
1.1.2.	Рехабилитация на тротоари, улици, зелени площи (паркове и алеи)	1.1.	2011	Община	650	x
1.1.3.	Оформяне на търговски комплекс на пл. “Клинка” – гр. Земен	1.1.	2007	Община	110	x
1.1.4.	Изграждане паркинг и зелени площи в двора на Общината	1.1.	2006	Община	25	
1.1.5.	Оформяне парк в двора на СОУ извън спортните площадки	1.1.	2008	СОУ; Община	17	

1.2.	<i>Специфична цел № 2 – Повишаване характеристиката на околната среда</i>				
1.2.1.	Изграждане на масивна ограда на общинско сметище – гр. Земен	1.2.	2010	Община	160
1.2.2.	Рекултивация на бивши производствени терени и кариери на “Кариери и Вародобив” АД и леярна – гр. Земен	1.2.	2008	“КиВ” АД; “Ленко” ЕООД	320
1.2.3.	Почистване коритата на р. Струма и р. Треклянска и изграждане на диги в района на с. Жабляно, с. Калотинци, с. Пещера и гр. Земен	1.2.	2007	Държава	160
1.2.4.	Изграждане на хвоцохранилище в отпадните води и инертни материали покрай р. Струма под “Кариери и Вародобив” АД	1.2.	2007	“КиВ” АД	40
1.2.5.	Съдействие за реализация на проекта на МОСВ за обособяване на Земенско дефиле като защитена територия с 4596 хектара терен на Община Земен	1.2.	2006	МОСВ	45

1	2	3	4	5	6	7
1.3.	Специфична цел № 3 – Укрепване на административния капацитет					
1.3.1.	Повишаване капацитета за работа с фондовете на ЕС (обучение на кадри за разработване на проекти и програми).	1.3.	2007	Община	18	
1.3.2.	Развитие на партньорство и коопериране с общини от региона с национално и трансгранично сътрудничество	1.3.	2006	Област Перник	12	
1.3.3.	Създаване на информационна мрежа в Общината	1.3.	2008	Община	8	
2.	Приоритет № 2 – Развитие и модернизация на инженерно-техническата инфраструктура					
2.1.	Специфична цел № 4 – Устойчиво и балансирано развитие на инфраструктурата с технически характеристики					
2.1.1.	Възстановяване и модернизация на общинската пътна мрежа.	2.1.	2008	Община	600	
2.1.2.	Изграждане на довеждащо водоснабдяване в с. Горна Глоговица	2.1.	2008	ВиК Перник	43	
2.1.3.	Доизграждане на водоснабдителна мрежа във високата зона на с. Дивля	2.1.	2008	ВиК Перник	240	
2.1.4.	Изграждане на ново водохващане “Змиярника” в с. Жабляно	2.1.	2006	ВиК Перник	18	
2.1.5.	Разширяване на канализационната мрежа в гр. Земен (ул. “Тервел”, Дълга махала, ул. “Струма”).	2.1.	2010	Община	430	
2.1.6.	Оптимизиране и рехабилитация на улично осветление в Община Земен	2.1.	2011	Община	340	
2.2.	Специфична цел № 5 – Устойчиво и балансирано развитие на инфраструктурната система със социални характеристики					
2.2.1.	Ремонт и саниране сградите на СОУ, “ОДЗ и ЦСМП – гр. Земен	2.2.	2010	Община	540	
2.2.2.	Ремонт и изграждане на отоплителни инсталации в читалищните сгради на гр. Земен, с. Габров дол, с. Дивля и с. Пещера	2.2.	2013	Община	160	
2.2.3.	Изграждане на парна инсталация на административна сграда в Община Земен	2.2.	2008	Община	16	x
2.3.	Специфична цел № 6 – Развитие на туризма на територията на Община Земен					
2.3.1.	Ремонт на туристическа спалня “Риша” и дооборудването ѝ	2.3.	2010	Община	40	x
2.3.2.	Изграждане на екопътека “Земенски манастир – “Калето” – Скакавички водопад” съвместно Община Кюстендил	2.3.	2010	Община Земен; Община Кюстендил	360	
2.3.3.	Реализацията на съвместен проект с НИМ за доизграждане на леглова база (второ крило) на Земенски манастир	2.3.	2008	НИМ	140	
1	2	3	4	5	6	7
2.3.4.	Реализацията на план-проект за подобряване състоянието на туристическите и ловни хижи в Община Земен	2.3.	2013	Община; БЛРС	15	
2.3.5.	Развитие на ловен туризъм и други алтернативни форми на туризъм	2.3.	2013	Община; БЛРС	16	
2.4.	Специфична цел № 7 – Трансгранично сътрудничество					
2.4.1.	Експониране на културно-историческото наследство (Земенски манастир) в сътрудничество с Община Благоевград и Община Сурдулица (Сърбия)	2.4.	2008	ТГС	26	
2.4.2.	Участие в проект за рехабилитация на третокласен път (Земен – Трекляно – Славчето – Босилеград).	2.4.	2010	Община; ТГС	1 300	
2.4.3.	Развитие на ТГС в регионален план	2.4.	2013	ТГС		
3.	Приоритет № 3 – Повишаване на конкурентноспособността на местната икономика					
3.1.	Специфична цел № 8 – Повишаване конкурентно-способността на местния бизнес					
3.1.1.	Съвместно с “Вамид”ООД, ПК “Труд”, ПК “Дивна”	3.1.	2013	Община;	45	x

	и ПК “Самопомощ” – осъществяване на общ проект за “Възобновяване на магазинната мрежа в Община Земен			“Вамид”ООД; ПК “Труд”; ПК “Дивна”; ПК “Самопомощ”		
3.1.2.	Развитие на сектора за услуги (комунално-битови, търговия, шир-потреба) с фирми, ангажирани в бранша.	3.1.	2010	Частни търговски дружества	14	x
3.1.3.	Проект за реализации на свободни халета и складове в общинските фирми (“Ленко” и “Калето”)	3.1.	2010	“Калето” ЕООД; “Ленко”ЕООД	2	x
3.1.4.	Рехабилитация и модернизиране на дърводелски цех в “Ленко” ЕООД и гаражна и ремонтна база в “Калето”ЕООД	3.1.	2010	“Калето” ЕООД; “Ленко”ЕООД	5	x
3.2.	<i>Специфична цел № 9 – Развитие на селското и горско стопанство.</i>					
3.2.1.	Развитие на овощарството по долините на р. Струма, р. Треклянска и р. Блатешничка	3.2.	2008	Общината	37	
3.2.2.	Спомагане развитието и създаване условия за животновъдна дейност	3.2.	2008	Общината; Частни стопани	3	
3.2.3.	Изграждане на пазар за селскостопанска продукция и селскостопански стоки	3.2.	2010	Общината	12	x
3.2.4.	Ежегодно залесяване около 350-400 дка по програмите “От социални помощи към заетост”	3.2.	2013	МЗГ	135	

Съдържание

<i>Въведение</i>	<i>стр. 1</i>
<i>I. Анализ на икономическото и социално състояние</i>	<i>стр. 3</i>
1. Географско положение.....	<i>стр. 3</i>
2. Природни ресурси.....	<i>стр. 4</i>
2.1. Релеф.....	<i>стр. 4</i>
2.2. Климат.....	<i>стр. 4</i>
2.3. Водни ресурси.....	<i>стр. 4</i>
2.4. Почви.....	<i>стр. 4</i>
2.5. Полезни изкопаеми.....	<i>стр. 5</i>
2.6. Растителна покривка.....	<i>стр. 5</i>
3. Демография (население и естествен прираст).....	<i>стр. 6</i>
4. Икономическо развитие.....	<i>стр. 7</i>
4.1. Промисленост.....	<i>стр. 7</i>
4.2. Строителство.....	<i>стр. 8</i>
4.3. Селско стопанство.....	<i>стр. 9</i>
4.4. Горско стопанство.....	<i>стр. 13</i>
4.5. Туризм.....	<i>стр. 13</i>
4.6. Пазарна инфраструктура.....	<i>стр. 14</i>
5. Социална сфера.....	<i>стр. 14</i>
5.1. Доходи и разходи.....	<i>стр. 14</i>
5.2. Икономическа активност на населението.....	<i>стр. 18</i>
5.3. Заетост и безработица.....	<i>стр. 19</i>
5.4. Здравеопазване.....	<i>стр. 21</i>
5.5. Образование.....	<i>стр. 23</i>
5.6. Култура и културно наследство.....	<i>стр. 23</i>
6. Техническа инфраструктура.....	<i>стр. 24</i>
6.1. Водоснабдяване и канализация.....	<i>стр. 24</i>
6.2. Транспортна инфраструктура.....	<i>стр. 24</i>
6.3. Енергийна мрежа.....	<i>стр. 26</i>
7. Околна среда.....	<i>стр. 26</i>
7.1. Санитарно-хигиенни и екологични условия.....	<i>стр. 26</i>
7.1.1. Въздух.....	<i>стр. 26</i>
7.1.2. Повърхностни, подземни и минерални води.....	<i>стр. 26</i>
7.1.3. Почви.....	<i>стр. 27</i>
7.2. Горски екосистеми, защитени територии, зелени системи на населените места.....	<i>стр. 27</i>
8. SWOT – Анализ.....	<i>стр. 30</i>
<i>II. Стратегическа част</i>	<i>стр. 31</i>
Визия за развитие на Община Земен.....	<i>стр. 31</i>

Стратегическа цел.....	стр. 31
Приоритет № 1 – Повишаване качеството на живот в Общината	стр. 31
Специфична цел № 1 – Повишаване качеството на жизнената среда	стр. 31
Специфична цел № 2 – Повишаване характеристиката на околната среда	стр. 31
Специфична цел № 3 – Укрепване на административния капацитет	стр. 32
Приоритет № 2 – Развитие и модернизация на инженерно-техническата инфраструктура	стр. 32
Специфична цел № 5 – Устойчиво и балансирано развитие на инфраструктурната система със социален и образователен характер	стр. 32
Специфична цел № 6 – Развитие на туризма на територията на Община Земен	стр. 32
Специфична цел № 7 – Трансгранично сътрудничество	стр. 33
Приоритет № 3 – Повишаване на конкурентноспособността на местната икономика	стр. 33
Специфична цел № 8 – Повишаване конкурентно-способността на местния бизнес	стр. 33
Специфична цел № 9 – Развитие на селското и горско стопанство	стр. 33
Основни индикатори за мониторинг.....	стр. 34
Индикативна финансова таблица.....	стр. 35